

Ročník XXIX

V Praze, 12. července 1895

Číslo 35 (1464)

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

Poslední úloha.

Obraz HENRIETTY BROWNOVÉ.

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

ORAVSKÉ
MÚZEUM
P. O. HVEZDOSLAVA

V bouři.

(Hledá ztracené dítě).

Z našich starých obrázků.

Sepsal František Dvorský.

(Pokračování.)

Mnohými ještě širokými dokazovali slovy, proč a že není možné lopaty shánět a zítra v sobotu dne 7. listopadu na Bílé Hoře proti nepříteli zátky pro ochranu vojska učinit. Při tom s mnohým hlukem proti opětným přimlívám Turna a jiných prohlašovali, že již na tom se sнесl, jak by nejlépe proti nepříteli se bránili a zdi Pražské osadit měli. Někteří hubovali, proč k takovým nerostem a neradům přišlo, že již sami sebou nevládnou, nýbrž co se na ně vložilo, že všemu podrobeni být mají. S křikem ukazovali, jakou přináší obět dovažněním proviantů, berními, půjčkami, spustošením statků vojskem a dlouhotrvajícími svízelemi válečnými.

A tak slovy prázdnými potýkali se skoro až do rozhněvání. Turna byl již v nebezpečí, že se svými s Bílé Hoře couvnouti musí; slabým již odporem počínal se kryti, aby nepodobal se ústupu jeho útěku, když za hlomozu domácích služebníků vrazili do dveří dva poslové v zabláceném oděvu, z nichž první podal němě, beze slova nějaký list Turnovi, a druhý domácímu pánu Berkovi. Několik pánů, rytířů k němu se shrnulo, i ptali se: odkud, od koho jest posel? Posel neodpovídal. Jeden otázal se: Jak se jmenuješ? Nevím, odpověděl.

Zatím Turn přehlídl psaní, přikročil k poslovi, vstřel mu několik bílých grošů do ruky a pokynul, aby šel. Odkvapil a za ním odcházeli druhý. Domácí pan Bohuchval Berka však prohlížel ještě adresu psaní mu dodaného, vzkřikl náhle: Stůj! a již běžel za poslem. Na, zde vezmi a dones psaní zpět. Že není titul náležitý. Mám ještě jiné titule. Tento, a na psaní prstem poklepal, se hodnostmi mými se nerovnává. Takového listu nepřijímám. Jdi! Posel odešel.

Od koho byl list, pane pánkrabě? ptal se Turn.

Nevím, odpovídal Berka.

A což jestli obsahoval důležité zprávy, jako zde mi píše král.

Král? Jeho milost královská? Jaké noviny? Kde, kam se hnula vojska? Co se tam děje? tážalo se několik najednou. A všichni shrnuli se k Turnovi a koukali na složené psaní královské, aby vypátrali důležité zprávy.

Nedať mi náležitých titulů, na potupu a vjmu poctivosti mě, odpovídal Berka. Předkové moji v království tomto vždycky jako dobře ve všem zachovali i já titulů všech jsme závali. Když bych nezále měl, dskami zemskými i jinými listinami kvitancemi, psaními bych mu to ukázal a vedla zřízení zemského žádal na něm za spravedlivé opatření.

Někteří přikýkli hostiteli, však žádný ani slovem nepustil se s panem Bohuchvalem Berkou do dalšího o tom rozhovoru. Všichni patřili na Turna a čekali, jaké jim poví noviny.

Jsmě zde jako v radě, a protož vám povím, jak jest. Jeho milost královská mi píše, že zítra dne 7. listopadu po polednách navrátí se na hrad Pražský, aby uvítal poselství anglické. Při tom připomíná, aby daná nařízení bez meškání na Bílé Hoře byla vykonána, poněvadž vojsko královské a za ním i nepřátelské před města Pražská přitáhne. A protož ještě jednou pánové!

Budiz nám pan Bůh milostiv! To se budou vojáci s námi přát. To bude soužení, než jedni druhým dají poslední pomazání. Jen kdyby již to všechno konec vzalo, abychom nebyli více trápeni a spolirováni. Ať nás třeba pohan Turek smřít, jen když ti soldati od nás se odhrnou.

Takovou lamentací, bázeň, zbabělost projevovali mnozí, když nepřítel skoro stál již před

Prahou. Turna několika ještě horlivými slovy udeřil na pány, rytíře, aby podle příkladu předků svých se vši statečností v rozhodné chvíli vlastní nápomocí byli: však neteční, zmařovali pány na takové napomenutí odložili sehnání lopat, motyk a kopání na Bílé Hoře až do přijezdu královského.

Ano až do šťastného přijezdu krále a pána našeho nejmilostivějšího, kteréhož všichni za svou dědičnou vřchnost uznávajíme, pravil rytíř, jenž pro nedostatek zájím a koroptví na svém panství obává se, jak sebe, ženu, děti obžít. Až vojsko naše na Bílou Horu a král náš na hrad zavítá, pak bude vše v bezpečnosti. Já dobře vím, jaký jest jeho milost král dobrotivý pán. On nám ty lopaty i motky odpustí a také těm židům to kopání na Bílé Hoře promine. Já všechno znám, jaký jest to milostivý pán. Když při audienci jsem byl, z komnaty mne vyprovázela a po křtu svého synáčka v královské zahradě vedle mne, vedle nás s krásným fraucimorem se pokochal. Shromáždění srdčně se pozasmáli.

Nic nesmějte se. Já všechno znám a dobře vím. Já na křest královice Ruprechtu vlastním dítlem jsem se ožen. Nejprve šla pozlacená partyzána — a opět nový propukl smích — nebo hejtman s partyzánou pozlacenou a s drabanty, pak kráčeři Uhři v čubách, potom hole stříbrné a zlaté, jež nesli maršálkové královští, za těmi šli vážné legáti, poslové ze všech zemí koruny České, pak kmotrové. A mezi těmi já jsem měl být, ale nebyl voleným ze starých kmotrem.

To jest náš kmotr, kmocháček, dejme mu kmotrovský list, smích se a hučelíci jeden přes druhého. Připijme mu, jmenujeme ho kmotrom židův, kteříž snad zítra anebo šofistopadu zajistí kopati budou na Bílé Hoře. A plně tiše s nemalým pokřikem prázdně.

Jakým srdcem a malichernou řečí se tu veselíte, když nepřátelská zbraň již nad hlavami vašimi? zvolala paní Izalda, kteráž polootevřenými dveřmi vstoupila do síně hodovní. Všichni s udivením pohledli na majestátní postavu neznámé paní. Oči její plály, poloobnažené prsy se vinily, na stříbrném šlepu v bohaté černé vlasy zatknutém svítil český granát jako krá-pěj krve.

Mocný nepřítel jednoho dne nezmešká, jediné hodiny netrácí, aby na nás poslední již ranou dorazil, a vy zatím mezi sebou rozervaní, na strany rozdělení před koncem zápasem ruce spínáte a ani krále vašeho ruky se nebojíte a neposloucháte jeho rozkazů. V poslední chvíli, když dvanáctá již hodina, dvojím mluvte jazykem. Jedním chválte, vynášíte své zásluhy, lásku k vlasti, a druhým zase rádi omlouváte se již před nepřeteli, abyste pěknými se zdáli jako významem zrádcové. Vskam tam nahore nad hvězdami již rozsoudeno. Vidíte jste, že ze slunce jiskry na zemi přelý a veliká hvězda se ukázala, i ohnivi dračí v povětří lítali. Slyšíte jste, že Horská brána sama od sebe po tři noci se otvírá s hrozným strážedšením. Vidíte, slyšíte, že již picháží rozhněvaný Hospodin. Ej! vy vždycky silní bojovníci boží, když měste jste složili a jen prázdnými svými rozumy proti nepříteli šermujete, nuž tedy jděte, seženeť lopaty, motky a pomozte kopati na Bílé Hoře hrob vlastní své svou netečností a hříchům svým nevládnutím. Vidíte, již se valí kotouče dýmu, z něho vyšlehoují plameny ohně, kterýž spálí, sežehne, v zříceninu obrátí naši zemi, za ním se ženou cizí vrahové, aby vás zvráždili a vyhnali český lid z rodné, spustožené země.

Takovými slovy vzrušení vyvolali někteří ze sedadel a tazali se domácího hostitele: Kdo jest, jakého rodu paní a co s ní se stalo. Jini sedíce na sedadlech hlavy jen obrátili k domácímu pánu a něco skuhrali, mumlali o ženské nestydatosti, ano jeden vyhodil z úst i slova: miserabilis persona.

Pan Berka odpovídal polohlasitě, že paní Izalda potkala hrozné neštěstí, že jako krevní příbuzná jest jeho hostem a — prsty položil na čelo.

Miserabilis persona! vzkřikla paní Izalda.

Jsem ve všem tak dobrá, ano lepší nežli ty. Nestydatá ústa tvá zaslouhovala by citelného pokárání hrubou rukou najatého zoldáka, kteréhož jsi vyslal na místě svém do boje, abys doma sobě hovětí mohl. Miserabilis persona! Stýty rodu mého nejsou vyzebrané nějakým úřadem, titulem jako tvůj. Staré paměti vypravují, jdi a ptej se, že předkové moji již s božím bojovníkem Žižkou, s jeho Prokopem a Táboru krev vyvalili, že vždycky a každý za vlast podstoupil boj. Ty jako bídík z bašty mlčíš a na polstáří sedíš a již bys rád překlónil se na druhou stranu, abys liné tělo své a kousek statečků zachoval. Vskaz vítězů nepřítel bez milosrdenství předce tě o všechno obere, děti tvé poškrť, pak budeš moci otíratí úst svých a křičeti na sebe miserabilis persona. Žádný z předků mých nikdy nebyl takovým zbabělým, sobeckým zrádcem jako ty. I manžel můj zbrojně ruky proti nepříteli pozvedl a, což dosti oplakáno být nemůže, také zahynul.

Nic o tom nevíme, nicohož jsmě neslyšeli, zvolali i usmívali se hrůza s koroptvami a druhý ze křtu královicova.

Mlčte a slyšte! zakřikla je některá.

Paní Izalda pohlednouc opovržlivě na bídne dvě rytířské postavy, vypravovala: Od osudné chvíle, kdy vojna začala, byl manžel můj na poli válečném. Ač smutné byly vyhlídky na šťastné ukončení, konal přece svou povinnost. V Rakousích mu kopím nějakého Lysovčika levá ruka probodnuta. Vrátil se do svého domova, aby se hojil. Poněvadž však statek náš byl spustošen, výpálen, uchýlili jsme se do města Prachatic. Ošetřovala jsem raněného svého manžela. Zili jsme v domácím klidu, jen zdaleka přinášene zprávy vypravěly o ruchu válečném. Když však Bavorem seslaný nepřítel vpadl do království a z Budějovic, kdež se usadil, podnikal výpady do českých měst, počínalo být jináče. Vodňany a Prachatic současně byly napadeny. Slyšeli jsme rány hrubé strelby, zvuk zbraní i křik nepřítel, jak přiblížoval se k hradbám. Vysokou troji zdí ohrazení domůvali se Prachaticti byti bezpeční. Byli jako vy. Měli být na stráž, však pevné hradby skoro žádný nebránil. Nepřátel vidouce, že žádné péče a pozor na sebe nemají, slezli zdi. Když první ze všech Němci, potom Valoni, Vlasti objevili se na cimburu a za nimi ostatní zoldáci se vchruili, vyrazil hluk, zarývalo to vzduchem s hřimáním těžké strelby, brinkotem mečů a lomozem zoldnéřů. Stráž a obyvatele jako zmámení ani pohlednouti si netroufali na nepřítel, zděšení strachem utíkali. Ani zoufalost nezmohla se ni jediné, aby bránil se vůči nepříteli, kterýž za chvíli dral se již také branou do města jako voňdi přival. Meč a vlnost zoldákův hrozně slavily krásy. Tvrdé železo vrazilo přehájející zabíjelo padající na zemi lid jako hrozd. Stáli jsme, já i manžel můj, u okna. Nicohož dříve nevěduce, že nepřítel již v městě. Užasem zachvácení vzkřikli jsme. Muž chopil se zbraně a se slovy: Opatruj syna, naši útěchu, naději, s Bohem! vyrazil z domu ven. Křičel, volal na utíkající, aby se bránili, sám pak se zbraní svou postavil se proti nepříteli. Třikrát zaslvil vzduchem lesklý jeho meč a dopadl vždy těžce na hlavy zoldákův, kteříž k nohům jeho padali, však hrnoucí se napřážené zbraně i jeho poválily. Krev z prsou řinula se na dláždění. Spěchala jsem, abych mu pomohla. Za mnou se zbraní můj šestnáctiletý syn. Než vyběhla jsem ven, na ulici, houf cizích vrahů již se pohnal, přelítli jako zuřiví dračci, aby zabíjeli, vraždili dále.

Vztáhl ke mně pomatu ruku, jako by mne k sobě naposlady přivlnouti chtěl. Poklekla jsem na zemi a když ústy svými tekoucí krev jsem zastaviti chtěla, slabým promluvil hlasem poslední slova: Nech, již jest konec. Opatruj, vychovej jediné naše dítě, aby byl osvoboditelem, vykypitelem naší ubohé vlasti. Ruka poklesla, ústa zavřela se navždy. Po druhém slunce západu kopány veliké společné hroby

ohlédli po Anně. Seděla s hlavou zdviženou, s očima lesklými, jako zaslzenými, a hladila bledou, prohýbavou rukou jemné vlásky dětí. Čtěl promluvit, ale nevěděl, jak by začal. Všecky myšlenky jeho se pomísily. Litoval i čehosi ze svých slov, a kdykoli se toho večera pokusil promluvit, vždy z pohledu i slov Anniných pocítoval, že trpí a že je obavami sklíčena. Vzpomínal, co říkal, skládal všechna svá dřívější slova, ale drobila se mu v mysl, a dojemné, sklíčovité temno valilo se mu duši.

Teprv druhého dne, když seděl na ranní mši (byla neděle) v lavici a když se ptilval myšlenek jeho jednotvárnou, choralnou písní i zvucením varhan uvořoval, vzpomínal se, a všechny plány jeho opět se před ním vynořily jako hory z raných par. Vyšel si pak za městečko do bílých, čerstvým sněhem zapadáných plání po novoveské cestě, rozhlédl se po všech zamodralých, mlhavých obzorech a okřál silným tichem všeho kolem sebe. Po několika krocích vždy postál a upřeně se díval k některé straně, jakoby stopoval zimní obraz kraje, temné, s sedým nebem zcela splývavé pruhy lesův a sem tam černající se postavu vesničana. Ale neviděl

Studie vnitřního zařízení venkovské hospody.

Dle skizy Q. Manesů načrtl prof. Jan Koula.

téměř ničeho, jak jej duší jeho proudící myšlenky uchvacovaly. A jakoby ze včerejšího výstupu zarálo neznámé, hlubší citění, pohlížel nyní na plány své jinak, s větší láskou, tak, jakoby je teprv nyní ozářilo posvěcení. Ale i Anna od té chvíle se proměnila, jakoby bůžiste o továrnu přeneseno bylo do ní. Myšlenky Antonínovy uchytily se na její duši a samy se odporu je jímu dřívějšímu postavily. Byla tichá, jako po-

raněná, a když pracovala něco, zcala se do myšlenek pohroužila. Antonín Novák cítil tyto změny a ve všem vystupování domácím neobvykle zaskakoval.

Ještě v zimě, v prvních dnech postu, když začaly tati sněhy, přišel k Novákovi zdejší žid Braun, malý, zavallý, černovlasý muž (s oněmi krátkými, hrubě srstnatými vlasy) a neodkládaje z úst vonný doutník, zahalen ve světlý šál, prošel rychle první světnici do pokoje drobným, sekavým krokem. Za nedlouho pak přijel kočárem neznámý, vysoký, suchý pán s anglickým plavým vousem, uklonil se Anně i dětem nezvykle hluboko, držel ve voskové bledé ruce cylindr před sebou, a nějak jako lidé, o nichž venkovan obvykle řekne »to je nějaký blázen«, vhoopl se otevřenými dveřmi do

pokoje, kam jej Novák s poklonou zval. Pak se páni v pokoji zavřeli a živě o čemsi rokovali.

Anně se tajil dech. »Tak — dnes už to přišlo,« pomyslela si, a nijak se nedovedla zbavit těžké úsně. Čaložila všechnu práci, přecházela světnici i dvorem, ale ke dveřím pokoje neměla síly přistoupiti. Ačkoli byla připravena, že se stane, čeho se tak bála, přece ji zachvátil silný strach i starost. Nemohla nikde spoči-

Stará rychta Obci Barácníckých na N. V. Č. v Praze.

Dle návrhu prof. Jana Kouly zbudoval arch. Fr. Schläffer. — (Fotografie M. Adlera v Praze.)